

List za koristi delav-skega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo.

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju ki se nahaja poleg vsakega naslova, prileplje, nje spodaj ali na ovitku. Ako (188) je številka tedaj vam s prihodnjo številko našega lista počete naročnina. Prosimo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 187.

Chicago, Ill., 11. aprila (April), 1911.

Leto (Vol.) VI.

Shod v La Salle dobro obiskan!

VELIK VSPEH.

V zadnjem "Am. Slov." je čikaški Sojar obšel Gregorčičev spomenik socialistom na vrat. In da bi grda in ostudna laž vinknoje delovala na slovenske delavce in obrtnike v Ameriki, je pohvalil sirov napad nekaterih zaslepljenih ljudi na socialističnem shodu v Waukeganu. S to pohvalo je Sojar hujskal indirektno slovenske delavce in obrtnike proti socialistom. Priporočal je indirektno sirovo silo: časa, stol, jajca, nož, sploh sirove poboje po stari navadi jezuitov: namen posvečuje sredstva.

Priporočilo čikaškega Sojarja ni vleklo v La Salle. Res, je sodr. Zavertnik dobil v petek ekspresno in svarilno pismo brez podpisa v katerem ga neznanec svari, naj ne hodi na shod, ker ga ne čaka nič dobrega v La Salle. Tudi po La Salle so nekateri, na katere je vinkovala hujskajoča pisava v "Am. Slov." govorili odprto, da bodi sodr. Zavertnika okrepali z jajci na železniški postaji, ko stopi z vlaka. Ali ostalo je le pri besedah in groznjah. Najbrž so dotičniki, ki so grozili, prišli do prepričanja, da sirovi napadi ne koristijo na ugodno ljudem, ki jih zvrstujejo in opustilo so vsak napad. Mogoče je vplivalo na nje, da se slov. laselski župnik ni vdeležil te hujskarije in prepustil sodo bo o socializmu svojim faramom naj sami sodijo, ko bodo slišali socialiste govoriti na shodu, je li koristno za slov. delavce pridružiti se socialistični stranki in glasovati za socialistične kandidate ali ne.

Točno popoldne ob treh je prišel shod. Prvi je govoril sodr. Zavertnik o splošnih zahtevah socialistov in o socialističnem programu za občine. Razobložil je zakaj socialisti hočejo dobiti upravo mest z danilnes, ko živimo se v kapitalistični družbi, v svoje roke. Z dokazi je podpiral svoje izvanjanje o koristih, ki jih imajo delavci in obrtniki, če v mestu upravi odločajo zastopniki delavcev in obrtnikov, kar pomeni, če je mestna uprava socialistična. V končnem govoru je pa priporočal politično organizacijo slov. delavcem in sirovi v socialistični stranki. Glede časopisa je pa dejal, kot socialist vam ne smem in ne morem svetovati, da bi ne čitali protidelavskih in protisocialističnih listov. Taka priporočila bi bila nesocialistična. Ali priporočam vam, da čitate pazno s prevdarkerom in premislekom, da tem hitreje spoznamte, na kateri strani je resnica, na kateri laž. Čitate protidelavske in protisocialistične časopise, ali ne podpirajte jih, ko ste se prepričali, da vam škodijo in podpirajo delavske izkoriščevalce — ameriške kapitaliste, ki so nas — delavce vkovali v hujsko suznost, kot je bila srednjeveška flaka. Nadalje je povdarjal, da je dolžnost vseh slovenskih volilcev, da dne 18. aprila glasujejo za sodruga Valentina Potiska, ki kandidira na podlagi socialističnega programa za občine za mestnega svetovaleca. Vzroki so dvoji. Potisek je kot premogar skušil vse dobro in slabo, kar skuša vsak delavec, ki si mora s težkim delom služiti vsakdanji kruh. On pozna do pičice gorje in teznje delavcev. Ako se bodete obračali do njega s pritožbami, on vas bo razumel in pomagal, v kolikor bo v njegovi moči. Potisek bo pravi zastopnik delavcev in malih obrtnikov, ker kandidira na programu socialistične stranke, tiste stranke, ki se resno bori za osvoboditev delavcev iz kapitalistične suznosti. Vaša dolžnost pa je, da dne 18. aprila glasujete za njega — v korist sebi, svojim ženam in otrokom.

Za njim so govorili sodrug

Vegrić, Puček, Novlan in Kulović. Prva dva sodruga sta v gladkeju in dobropremišljenim govoru razbistrila razmerje med vero in socialistično stranko. V poljudni besedi na podlagi neovrgljivih dokazov sta ovrгла stokrat pogrejo laž, s katero prihajajo nasprotniki delavcev ponovno na dan, da hočejo socialisti vzeti vero ljudstvu. Oba sodruga sta pripravala, da se navzoči najlozje prepričajo, če socialisti razdirajo vero, ako čitajo socialistične časopise, spise in knjige. Čitajte in sodite! Ako ste se prepričali, da vas socialisti učijo nekaj slabega, tedaj jim obrnite hrbet in ne pridružite se jim. Socialisti ne silijo nikogar, da bi bil njih priista. Vsakdo lahko njih vrste zapusti, ko se je prepričal, da so socialistični nauki slabi in škodljivi.

Sodr. Novlan je povdarjal, da se ni treba nikomur sramovati, če je delavec, saj delavski razred vendar živi s svojim delom vse. Vsakdo bi se moral biti ponosen, da je delavec in ne pripada med lenuhe — milionarje. S pozivom na navzoče, naj se pridružijo socialistični stranki, da jim preje pride dan osvobodjenja in vstajenja za delavce je končal svoj jedrnat govor.

Sodr. Kulović je slikal, kako kapitalistični sistem vstvarja pohabljen delavce in starčke, ki ob cestnih vogalnih prosijo delavce miloščine, da si bi bila dolžnost kapitalistov skrbeti za žrtve kapitalizma.

Oglasil se je še enkrat sodr. Zavertnik in je v kratkih besedah reagiral na obrekovalna podtikanja socialistom, ki jih trosijo v svet meščanski časnikarji, ki so nasprotniki delavskih težej in pravice.

Predsjednik je na to pozval navzoče naj se zglasijo k besedi. Povdaril je, če se kdo ne strinja z govozniki, naj govori, ker je na socialistični shodih navada, da se poslušata tudi nasprotnika mirno in dostojno. Ker se ni nihče oglasil za besedo, je predsednik nad dveuri trajajoči shod zaključil, ki se je vršil mirno in na katerem so navzoči s ploskanjem in odobravanjem izražali, da se strinjajo z govozniki.

Shod v La Salle je tudi dokazal, da je med domačimi sodrugi precej dobrih govorniških moči, ki poznajo bistvo socializma skozi, ino. Želeli je le, da bi se taki shodi vršili večkrat, da bi domači sodrugi nastopali kot govozniki, razpravljali o programu socialistične stranke in o socializmu. Ako bi take shode imeli večkrat, bi kmalu v ljudstvu zginil strah pred socialisti in ljudstvo bi se pričelo zanimati za socializem.

Končno še omenim, da se je nasprotni kandidat, sodruga Potiska, ki je rodom Iree, izrazil pred pričami: "Eh, kaj se bom trudil. Avstrijskim (menil je namreč Slovenec in Poljake) bedakom bom kupil zadnje dni pred volitvami par sodčkov piva in zmagal bom."

Tako se je norčeval Iree iz slovenskih delavcev!

Slovenski delavci in obrtniki! Izpite pivo, ki vam ga bo kupil Iree, glasujte pa za Potiska. S tem bodete dokazali, da je Iree bedak, vi pa zavedni možje, ki za čašo pivo ne prodajate svojih glasov.

Zmaga je odvisna od slovenskih glasov. Poljaki so se večinoma izrazil, da bodo glasovali za Potiska, tako se izražajo tudi delavci družnih narodov.

Slovenski delavci in obrtniki dne 18. aprila izvršite svojo dolžnost.

Glasujte za Valentina Potiska. Poročevalce.

Podpirajte socialistično časopis! Naročajte, čitajte in širite 'Proletarce'! Priporočajte Hrvat-kim delavcem 'Radničko Štrašo'.

Zmaga za zmago.

Socialistična stranka pridobila mnogo postojank v volilni bitki. — NAPREDEK V CHICAGU.

Volilni boj je končan. Izid županskih volitev v Chicagu je sledeči:

Sodr. W. E. Rodriguez, kandidat za župana je dobil 24.759 glasov (neuradno poročilo); sodr. John C. Flora, kandidat za klerka, 25.179 glasov; sodr. John M. Collins, kandidat za blagajnika, 23.711 glasov. Aldermanski kandidat je imajo skupno 24.677 glasov.

Z izidom smo zadovoljni, da smo pričakovali več glasov. Pri zadnjih županskih volitvah leta 1907 je dobil naš kandidat 13.429 glasov; glasovi so se torej od zadnjih volitev malone podvojili. Da ni bilo letos večjega uspeha, je krivo to, ker so se delavci po stari navadi dali zopet zapeljati po svojih breznačelnih unijskih voditeljih in se vmešavali v srđiti boj med demokratom in republikanem.

Najhujši boj je bil v 27 wardi, kjer ima naša stranka najmočnejšo postojanko. Sodrug Geo. Koop, kandidat za aldermana je dobil tamkaj 4244 glasov, več kakor kateri kandidat kedaj poprej. — Toda boj se bo nadaljeval s podvojenimi močmi. Vsake volitve so za nas nova šola; marsiktera taktična napaka se nam odkrije. Čimveč poskusov, temveč izkušnje. Končni uspeh, končna zmaga pride gotovo.

Županom je izvoljen demokrat Carter H. Harrison z večino 17.000 glasov. Republikanec Merriam je z vsemi Bussejevimi hordami grdo pogorel. Čikaški delavci se pa bodo enkrat že naučili koliko je razločka med kaksnim Harrisonom ali Bussejem.

SOCIALISTI ZMAGALI V OSMIH MESTIH.

Sijajno je zmagala socialistična stranka v malih mestih na deželi. V par dneh je izvoljenih osem socialističnih županov. Drugod so prodrli kandidature za aldermane in druge lokalne uradnike. Postavila so se sledeča mesta:

Berkeley, Calif. Sodrug J. Stitt Wilson izvoljen županom z večino 289 glasov. Obnem sta izvoljena še dva socialisti v mestni svet. Volitve so bile 2. aprila.

Butte, Mont. Pri mestnih volitvah 3. aprila so socialisti osvojili celo mestno vlado. Sodr. L. J. Duncan je izvoljen županom z večino 1834 glasov. Izvoljen je mestni blagajnik, policijski sodnik in pet aldermanov izmed devetih. Župan Duncan je unijski duhovnik. Butte je veliko rudniško mesto, v katerem so bogati bakreni rudniki. Tamkaj je tudi večja slovenska naselbina.

Flint, Mich. Sodrug A. C. Menton izvoljen županom. Njegova večina znaša čez 500 glasov. Dalje so izvoljeni trije socialistični aldermani, dva šolska zaupnika (trustees), jeden supervisor in več ostalih kandidatov na socialističnem tiketu. Menton je tobačni delavec.

Greenville, Mich. Izvoljen je socialistični župan in večina ostalih kandidatov na strankinem tiketu.

Beatrice, Neb. Pri volitvah 4. aprila je zmagal socialistični kandidat za župana, sodr. W. E. Griffen, z večino 127 glasov. Mesto ima 10.000 prebivalcev.

Wymore, Neb. Edward Mauch, socialist, izvoljen županom s primerno večino. Dalje so izvoljeni: mestni klerk, blagajnik in dva člana mestnega sveta. Vsi socialisti. Mesto šteje 2700 prebivalcev.

Red Cloud, Neb. Sodr. Edward Fol, kandidat za župana, izvoljen. Victor, Colo. Vsi kandidature na

socijalističnem tiketu so izvoljeni. Vietor je rudniško mestec in rudarji so soglasno volili za socialiste.

Nadaljne zmage.

V Fort Scottu, Kans., so izvoljeni trije socialistični aldermani in mestni pravnik. Županski kandidat je propadel le z nezmatno manjšino.

Mestec Girard, Kans., kjer je dom "Appeal to Reason-a", najbolj razširjenega socialističnega tednika na svetu, se je tudi pridružil ostalim osmerim mestom. H. P. Houghton, socialistični županski kandidat je zmagal z večino 75 glasov.

V Grand Rapids, Wis., je izvoljen jeden socialistični alderman.

V Manitowoc, Wis., so zmagali vsi kandidature razen enega na socialističnem tiketu.

Število glasov je primeroma povsod zelo naraslo. V Tacoma, Wash. je naš kandidat za župana dobil 3863 glasov, še enkrat toliko kot pri prejšnjih volitvah. V Kalamazoo, Mich., je socialistični kandidat ostal v manjšini le za par sto glasov.

BOJ V MILWAUKEE.

Zdržiitev republikancev in demokratov v Milwaukee proti socialističnim kandidatom je pri volitvah zadnji terek za enkrat vspela. Socialisti so bili poraženi. Kandidat za sodnika, sodr. John C. Kleist, je dobil 11.953 glasov, njegov nasprotnik Halsey pa 25.954. Sodr. Minkley, kateri je kandidiral za jedno izpraznjeno aldermansko mesto, je ostal v manjšini za 11.727 glasov. Ravnotako so ostali v manjšini kandidaturje za šolske zaupnike.

Stari politični nasprotniki v Milwaukee so še enkrat vstali iz svojih grobov. Zvelekli so skupaj vse ostanke razbite republikanske in demokratske stranke in jih mobilizirali proti socialistom. V Milwaukee sta danes samo dve politični stranki: socialistična in antisocialistična. Protisocialistična agitacija je na nogah že eno leto, odkar so socialisti osvojili mesto. Bojna taktika antisocialistov je najgršje blatenje in obrekovanje mestne uprave. Pri tem umazano delu pa pridno sodelujejo katoliška duhovščina. Popje so organizirali nekakšno "Catholic Social Union", ktere edini namen je: pobijati socializem. Ustanovili so posebni tednik, v katerem razširjajo najpoddlejše laži in sramotenja o županu Seidelu in ostalih članih delavske uprave. Sedaj pred volitvami so popje naravnost podivjali. Njih glavni namen je bil že od nekdaj, da dobe kontrolo čez javne šole. Ker imajo pri volitvah za šolske zaupnike tudi ženske pravice do glasovanja, zagnali so popje na volišča vse ženstvo, kar ga imajo na vrvič, da glasuje proti socialistom. V avtomobilih in kočijah so vozili ženske na volišča. Stari združeni kapitalistični politikarji so naravno sprejeli popovski bando z odprtimi rokami, in ni čuda potem, da se jim je za enkrat posrečilo, poraziti delavske kandidaturje.

Socialisti niso niti malo vznemirjeni nad nepovoljnimi volilnimi izidom. Delavci so doslej sploh premalo uvaževali antisocialistično agitacijo. Mnogi so bili tako gotovi zmage, da — kakor poročajo — celo niso sli volit. A odslej bo drugače. Sodr. Edmund Melius, predsednik mestnega councila, je rekel po končanih volitvah: "Veseli me, da se je to pripetilo ravno sedaj — še o pravem času. Napaka je bila, da mnogi naši sodrugi se do sedaj niso dosti brigali za napade nasprotnikov. Sedaj so se nekaj naučili in časa je še dovolj, da to napako popravimo."

Socialisti so zdaj tudi sprevideli, da jim vzle najboljše agitatoričnim sredstvom, ki jih imajo

na razpolago, še nekaj manjka: dnevnik. Načrt je že izdelan za obširen socialistični dnevnik, kateri izide 1. oktobra. Časa je torej še dovolj, da se ukrene vse potrebno za drugo pomlad, ko se vrše zopet županske volitve. Boj bo takrat naravno hud, kajti vsi nasprotniki bodo zopet združeni v eno samo antisocialistično stranko.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

Štrajk premogarjev v Canadi je sedaj malone splošen. Pet ti soš mož v Alberti in British Co. humbiji je ostavilo delo po 1. aprila. Canadska vlada namerava pričeti s preiskavo, da dožene vzrok štrajka. Lastniki premogokopov oglašujejo v Zel. Državah za štrajkolonce, čuvajte se agentov, ki nabirajo skebe in lažejo, da v Canadi ni štrajka. Ne v Canado!

People's Coal Co. v Browns-ville, Pa., je 10. t. m. zaprla velike peči, kjer pečejo premog, vsled česar je 800 do 900 premogarjev ob delo.

Običinska plesna veselica v Milwaukee je prid brezposelnih delavcev, ki je bila prirejena v Auditoriumu 7. aprila, izpadla je z velikanskim vspehom. Okrog 5.000 oseb je napolnilo dvorano, tako da ni bilo prostora za ples. Socialistična uprava je vpeljala poleg plesnih veselje še desetteentno gledališče, ktereга čisti dobiček je namenjen za brezposlece.

Premogarji v Bendu in Gillespie, Ill., so še vedno na štrajku.

American Steel and Wire Co. je odprla delo s polnim parom v vseh svojih žičarnah in žebljarnah v Chicagu, Jolietu, Clevelandu in Pittsburgu. (Tako poročajo kapitalistični listi.)

Zveza delodajalcev (Employer's Association) v Clevelandu je izdelala načrt za boj proti delavskim organizacijam. Kapitalisti v Clevelandu hočejo "odprto delavnico" v vseh oddelkih industrije po vzgledu v Los Angeles, Cal., 600 clevelandskih delodajalcev je organiziranih v "zvezi", a njim nasproti stoji okrog 100.000 delavcev, kateri pa se brezdvomno ne bodo tako zlepa podali.

Blizo 200.000 delavcev in delavk se je vdeležilo tibe demonstracije za več varnosti v tvornicah proti ognju v New Yorku za zdajno sredo. Demonstrantje so se obenem vdeležili pogreba večjega števila žrtev zadnjega požara in tvornice Triangel Waist Company, kjer je zgorelo 142 delavcev in delavk. Takega pogreba še ni videl New York. Vse delo je povijalo. Žalnega obhoda se je vdeležilo do 100.000 oseb, a vrsta bi bila še večja, da ni bil dež. Ko je dolga vrsta demonstrantov korakala mimo pogorele tvornice — kapitalističnega morišča, kapale so mnogim solze iz oči. Med korakajočimi stotisočji je vladala popolna tihota. Nihče ni izpregovoril niti besedice. Bil je molčec, groznel protest užaljenih in ogroženih delavcev proti kapitalističnim morilecem.

Glavna posojilnica v Ljubljani v konkuru.

Deželno sodišče v Ljubljani je proglasilo konkurz čez premoženje Glavne posojilnice v Ljubljani. Likvidacijska razprava se vrši 16. maja. Opozorjamo čitatelje našega lista, ako ima kateri kaj denarja naloženega v omenjenem zavodu, da prijavi svoje tirjatve do 30. aprila deželnemu sodišču v Ljubljani. Poslati je štev. vložno knjižice in znesek. Prijave se sprejemajo tudi kasneje, a mora dotičnik stroške sam trpeti. Vsak prijavitelj naj točno označi svoje bivališče v Ameriki, da ga more sodišče potem obvestiti. Toliko do znanja.

"Nazaj z armado!" za hteva Berger.

Sodrug Berger je že govoril. Takoj drugi dan zasedanja kongresa je predložil resolucijo, s katero zahteva, "da senat in zastopniška zbornica brez ovinkov priznata ameriško doktrino samovlade in proglasita, da se zvezi na armada odpokliče z meje in mornarica z meksikanskega obrežja in da Zedinjene države zavzamejo neutralno stališče za časa tekočega konflikta." Dalje zahteva Berger v resoluciji, da mora Taft takoj predložiti kongresu vse dokumente in poročila, na podlagi katerih je ukazal mobilizacijo čet. Zdaj ima besedo Taft.

Demokratska večina v zbornici smatra Bergerja za člana minoritete (manjšine) kakor republikanec in v zborničnih odsekih mu bo podeljeno mesto kot članu manjšine.

Kongresnik Berger je ob svojem prihodu v Washington izjavil: "Res je, da sem jedini poslanec svoje stranke proti 500 drugim v obeh zbornicah; nikakor ne morem pričakovati, da bom sam samcat revolucioniral deželo. Ker pa zastopam 600.000 ameriških volilcev, imam pravico, zahtevati, da se mi da prilika, predočiti naše socialistično stališče, kadar pridejo na vrsto važni zakonski predlogi. Podpiral bom, kakor socialistični zakonodajni zastopniki po celem svetu, vsak predlog, brez ozira kdo ga predloži, kateri bo jamčil več politične svobode in gospodarskega blagostanja za delavstvo; kateri bo zagotovil delavcem več varnosti pri delu, kateri bo odstranil žensko in otroško delo iz tvornice in kateri bo olajšal breme revščine med delavstvom."

KATOLIŠKA MORALA.

Moralna verskih fanatikov: Ako ne moreš pobiti nasprotnika z besedo, zaženi mu glaž ali jajce v glavo.

Katoliški duhoven Sojar pa dodaje: "Tako je treba! Čast jim!" Čast tistim, kateri prav po "šiskarsko" mečejo glaze, jajca, dviga-ko pesti proti mirnim ljudem, katerim ne moremo do živega z besedo. To je popolnoma katoliško! Jemlejo na znanje: duhovnik Sojar javno v "Amer. Slovencu" odobrava nasilne napade kot jedini vspešni katoliški argument proti socialistom.

Pomilovanje! Pomilovanje! — Mister Sojar, koliko "odpustkov" dobi tisti, kateri pretepe socialista?

Majska številka.

Naročila za majsko številko prihajajo redno. Poleg čikaškega soc. kluba so naročili jugosl. soc. klub Mladi Vrh št. 13 v Sygan, Pa., 200 iztisov; jugosl. soc. klub št. 25 v Indianapolis, Ind., 100 iztisov; dr. Sloga št. 16 S. N. P. J. v Milwaukee, Wis., 100 iztisov; dr. Bratislava št. 6 S. N. P. J. v Morgan Pa., 100 iztisov; jugosl. soc. klub št. 34 v Frontenac, Kans., 100; več drugih klubov in društev je naročilo po 50 in 25 iztisov. Vsak dan prihajajo nova naročila. Če bo šlo tako naprej, je prav gotovo, da se bo majske izdaje tiskalo čez 10.000 iztisov.

Kdor želi imeti majske številke Prelata, ki bo bogato ilustrirana, polna zbranege, poučnega in leposlovnega gradiva, ta naj nezamudi poslati naročilo. Naročilo se imajo poslati na upravnništvo najkasneje do 23. aprila. Na poznejša naročila se ne bo oziralo. Na delo torej, zdaj je čas zato!

UMETNOST IN KNJIŽEVNOST.

Samosvoj, izvirna drama Etlina Kristana se je prvič uprizorila v ljubljanskem slovenskem gledališču v soboto dne 25. marca zvečer.